

DE SYNTOMIIDAE.

(Nu beter *Arctiidae Ctenuchinae* en ook *Ctenuchidae*)

Er zijn \pm 3000 soorten bekend. Slechts 2 soorten van deze familie zijn (al sedert lang) bij ons bekend nl. *Dysauxes ancilla* L. en *Syntomis phegea*. Bij *Syntomis* valt de gelijkenis met tropische wespen, maar ook met sommige *Zyganidae* op. Omwille van de

rupsen en andere anatomische gelijkenissen worden tegenwoordig de *Syntomiidae* bij de *Arctiidae* (beerrupsvlinders) of in de familie *Ctenuchidae* ondergebracht (zie Atalanta juli 1998). Terwijl *Dysauxes* draadvormige antennes heeft hebben de typische *Syntomiidae* verdikte antennae welke in het midden wat opgezwollen lijken. Waarom we ons aan deze familie interesseren is niet alleen omdat *S. phegea* bij ons zeldzaam is, maar vooral omdat bij de tropische soorten van de familie *Syntomiidae* (= *Ctenuchidae*) een groot aantal gevallen van Mulleriaanse mimicry met veelkleurige tropische wespen bekend zijn, ook de okergele band op het metaalkleurig zwarte abdomen van onze *Phegea*

Syntomis phegea

suggereert de kleurenbanden op een wespenabdomen. Wij beelden hierbij een reeks *Syntomiidae*, of indien u verkiest *Ctenuchiidae* ofwel *Arctiidae* SF. *Syntomiinae* of *Ctenuchinae* af. Zij illustreren het mimetisch karakter van deze kleuring. *Amata* Fab. (*Ctenuchidae*) wordt als een verwant maar afzonderlijk genus behandeld door Laithwaite. Bij *Amata germana* Felder uit China, Formosa en Japan is het achterlijf echter versierd met wespachtige afwisselend gele en zwarte banden. Terwijl *Syntomis* soorten meestal overdag vliegen zijn bvb. de *Ctenucha* soorten die tot dezelfde familie behoren hoofdzakelijk nachtactief, daarbij is het genus dat zijn naam gaf aan de familienaam waarmee moderne auteurs de familie *Syntomiidae* nu aanduiden het genus *Ctenucha* Kirby, een neotropisch genus uit centraal en Zuid-Amerika, een genus dat hoofdzakelijk van gramineeën leeft. Ook de rups van onze *Syntomis* leeft op gramineeën maar ook op andere kruiden en zoekt vooral de bloemen

Corematura chrysogastra

van tijm en lavendel. Het paleotropisch genus *Syntomis* en verwanten is beperkt tot tropisch Azië en Afrika en in Europa schijnt het door zijn kleuren reeds een tropisch buitenbeentje. Bemerkt dat onze *S. phegea* ook een mimetische partner is van de Zygenide *Zygaena ephialtes* die met een \pm dezelfde

kleur en een gele band op het achterlijf er sterk op lijkt. Waarschijnlijk zijn de meeste zonet alle *Syntomiidae* beschermd door een walgelijke smaak, hun kleuren hebben dus een waarschuwend functie, ze lijken op wespen die door hun angel ook beschermd zijn, zulke wederzijdse gelijkens, Mullersche mimicry is dus een reclame met de bedoeling: “blijf eraf”. Wanneer dus slechtmakende of giftige soorten die synantropisch (in dezelfde streek) leven inplaats van in eigen kleuren elkaars waarschuwingskleuren dragen leren de predatoren veel vlugger dat ze van dergelijk gekleurde prooien moeten afblijven, dat is ook het geval voor de met de *Syntomiidae* verwante *Arctiidae Pericopinae*, een neotropische subfamilie van de *Arctiidae* die evenals vele *Syntomiinae* op wespen lijken. Zulke Pericopide: *Composita fidillissima* heeft zwarte blauwglanzende vleugels gezoomd met witte stippen en rode vlekken op de voorvleugels. Vele *Syntomiinae* hebben wespachtige doorschijnende vleugels met smalle donkere randen en helder gekleurde vlekken op lichaam en poten zoals de wespen uit hetzelfde gebied. De gelijkens kan zeer verregaand zijn want soms bootst de vlinder de gedragingen van de wesp na en doet alsof hij steekt door zijn achterlijf naar onder te buigen en tegen de aanvaller te stoten hoewel de vlinder helemaal geen angel bezit. Ook de smalle wespentaille wordt soms gesimuleerd door een lichte vlek aan weerszijden op de donkere basis van het achterlijf. Sommige soorten hebben zelfs een lang uitsteeksel aan de basis van het achterlijf die hun doet lijken op sluipwespen met een uitstekende legboor. Sommige *Syntomiiden* (*Ctenuchinae*) zoals de neotropische *Correbidia* bootsen zelfs door hun oranje vleugels met zwarte of blauwe dwarsbanden de walgelijk smakende kevers van de familie *Lycidae* na. Andere soorten bootsen de eveneens slecht smakende *Ithomiidae* na die door hun kleur ook mimetische groepen vormen met de eveneens slecht smakende neotropische *Heliconidae*. De *Syntomiinae* (S.F. van *Arctiidae*) vormen dus met de andere eveneens beschermde insecten groepen die aan hun predatoren op korte tijd leren dat ze alle behalve smakelijk zijn en zo worden ze met rust gelaten.

Ctenucha virginica
Oost Canada en USA

Chrysocale ignita
Noorden van Z. Amerika

Correbidia assimilis
Tropisch Amerika

Cosmosoma auge
Mexico en Centraal Amerika

Cyanopepla pretiosa
Centraal en Z. Amerika

Dasy Sphinx torquata Centraal Amerika, tropisch Z. Amerika

Didasys belae Florida en Z. USA

Gymnelia gemmifera Colombia, Venezuela

Horama oedippus Mexico, Guatemala

Macrocnema thyra Trinidad, Colombia

Napala walkeri Mexico, Centraal Amerika

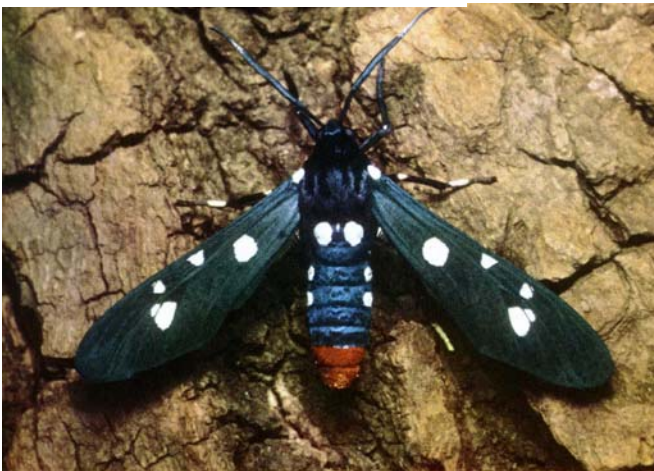
Phaeospecia opaca Venezuela, Brazilië

Pompilopsis tarsalis Zuid Amerika

Euchromia lethe W. Afrika, Congo bekken (bananenvlinder)

Syntomis epilais Walker uit Florida, Guatemala en Honduras lijkt sterk op onze *Syntomis phegea*, zwart met een blauwe schijnen witte vlekken maar het abdomen heeft een rode anaal-sterniet. de rups is rood met zwakke haarborsteltjes. Zij leeft op Oleandersoorten (*Nerum*) een giftige voedselplant die de rups ook als prooi ongenietbaar maakt.